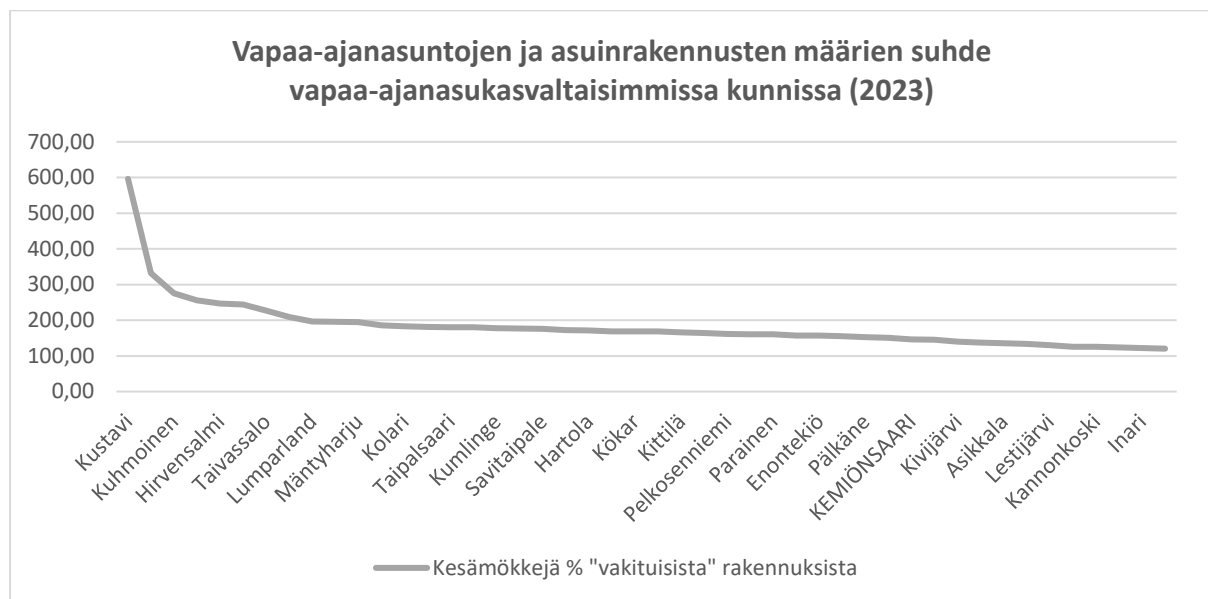

Manu Rantanen, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti 2.1.2025

Minkälainen on tuleva monipaikkaisen asukkaan Kemiönsaari?

Kemiönsaari kuuluu pääosin ydinmaaseutuun (Helminen ym., 2020), eli se on ”elinkeinorakenteeltaan monipuolista, suhteellisen tiiviisti asuttua maaseutua”. Vapaa-ajan asumisen kannalta tärkeää on kunnan sijainti suhteessa isompiin asutuskeskuksiin ja kaupunkeihin, mikä on suhteellisen edullinen (n. 65 km Turkuun ja n. 160 km Helsinkiin), eli kunta kuuluu näiden kaupunkien ns. vapaa-ajan-asumisen viikonloppuvyöhykkeeseen.

Kuten useilla maaseutualueilla, vakituinen asutus Kemiönsaarella vähenee, mutta vapaa-ajanasutus yhä lisääntyy. Kunta kuuluu vapaa-ajanasuntojen määrällä mitattuna 15 suurimman kunnan joukkoon Suomessa. Kuntaan on viime vuosina rakennettu suhteellisen paljon vapaa-ajan asuntoja (vuonna 2023 kuudenneksi eniten Suomen kunnista, SVT 2023). Vapaa-ajanasuntoja on myös paljon suhteessa asuinrakennusten määriin (kuva 1).

Kuva 1. Kunnat, joissa on suhteellisesti eniten vapaa-ajanasuntoja asuinrakennuksiin verrattuna (lähde: Tilastokeskus 2024).

Monipaikkaiseen asumiseen liittyvä tavaroiden ja palvelujen kysyntä tukee niin elintarvikekauppoja kuin esimerkiksi rakennusten ylläpitoon liittyvää yrittäjyyttä. Osa monipaikkaisista asukkaista suuntaa omaa kulutustaan tarkoituksellisesti paikkakunnalle ja pyrkii näin vahvistamaan paikallista tarjontaa (Czarnecki 2018).

Kemiönsaarella on viisi asutuskeskittymää, joista useimmat ovat entisiä kuntakeskuksia. Suurin osa elintarvikemyymälöistä sijaitsee kuntakeskuksessa, mutta myös kolmessa muussa suuremmassa taajamassa sekä eteläisten saarten matkailukeskuksissa on marketteja ja ravintoloita. Lähiruokaa myydään yli kymmenellä maatilalla ja myymälöissä eri puolilla Kemiönsaaren maaseutua. Palvelujen fyysinen saavutettavuus on siis hyvä. Joskus kuitenkin monipaikkaisilta asukkailta puuttuu tietoa palvelujen sijainnista ja saatavuudesta johtuen kulttuurisista tekijöistä (Rehunen ym. 2018).

On todennäköistä, että vapaa-ajanasuntoja – ja sitä myöten monipaikkaisia asukkaita – on kunnassa tulevaisuudessa yhä enemmän. Vaikka vapaa-ajanasuntojen omistajista eivät kaikki tule kunnan ulkopuolelta, tulee eteen kysymyksiä monipaikkaisten asukkaiden mahdollisuuksista osallistua esimerkiksi paikallisiin tapahtumiin tai yhdistysten toimintaan.

Digitalisaation mahdollistama työn hybridisoituminen on lisännyt monipaikkaisten asukkaiden mahdollisuuksia viettää aikaansa vapaa-ajanasunnoilla entistä pitempiä jaksoja. Tämä on joillain alueilla johtanut ns. mökkikauden pitenemiseen erityisesti keväällä ja syksyllä, mutta myös viikkotasolla, jos etätöitä tehdään yhdistettynä viikonloppuvapaaseen (esim. Raun ym. 2022). Samalla saattavat pidentyä palvelujen kysyntäkaudet.

Minkäläisten, esimerkiksi digitaalisten, väylien kautta heillä on halutessaan mahdollista ymmärtää paremmin paikallista elämää, saada tietoa palveluista ja myös halutessaan toimia aktiivisesti? On todettu, että monipaikkaisten asukkaiden vahva kiinnittyminen paikkakunnalle lisää heidän halukkuuttaan toimia paikkakunnan kehityksen hyväksi (Rantanen 2024).

Vapaa-ajan asuminen voi kuormittaa esimerkiksi ympäristöä ja lisätä asutuksen kausittaisuutta, joka edelleen vaikuttaa infrastruktuuriin ja palvelukysyntään. Monipaikkaisten asukkaiden juurtuminen alueelle on kuitenkin nähtävä elinvoimaresurssina, johon kunnan kannattaa tarttua. Usein kysymys on pitkän aikavälin strategisista valinnoista: Mihin suuntaan halutaan monipaikkaisuuden kehittyvän? Minkälaisina asukkaina heidät otetaan vastaan – pelkkinä turisteina, vai myös potentiaalisina yhteistyökumppaneina ja jotkut jopa tulevinä asukkaina?

Kirjallisuus:

Czarnecki, A. (2018). Going Local? Linking and Integrating Second-Home Owners with the Community's Economy. A Comparative Study between Finnish and Polish Second-Home Owners. Polish Studies in Economics. Peter Lang, Berlin.

Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen, S. (2020) Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018. Paikkatietopohjaisen alueuokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21/2020.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5172-9>

Rantanen, M. (2024). Monipaikkaiset asukkaat aktiivisina aluekehittäjätoimijoina. Alue ja Ympäristö, 53(2), 31–49. <https://doi.org/10.30663/ay.144722>

Janika Raun, Manu Rantanen, Olle Järv, Pasi Oskari Okkonen, Iivari Paavo Aleksanteri Laaksonen, Torsti Hyryläinen (2022). Monipaikkaisen asumisen rytmit Etelä-Savossa - Sähkönkulutustiedot vapaa-ajanasuntojen käytön analysoinnissa. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin raportteja 222.
<https://helda.helsinki.fi/items/3b89b25a-93ed-405e-a4e1-e5ebc657f0b4>

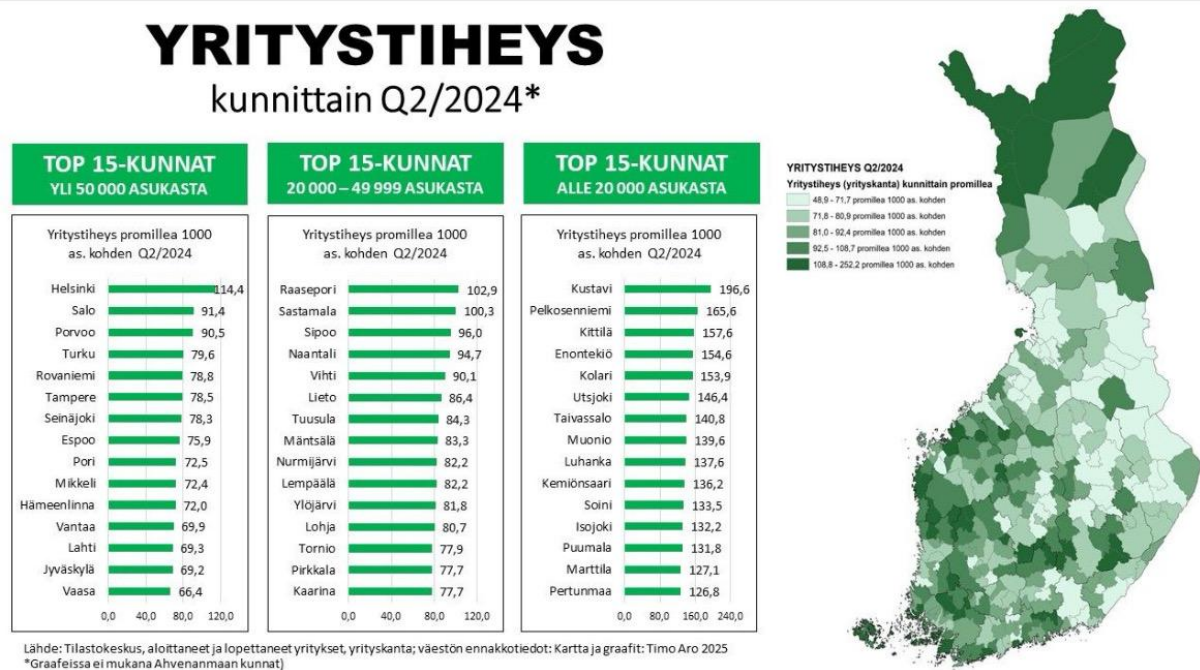
Rehunen, A., Rantanen, M., Lehtola, I. & Hiltunen, M.J. (Toim.) (2012). Palvelujen saavutettavuus muutoksessa – maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Ruralia-instituutin raportteja 88.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2023). Rakennukset ja kesämökkit [verkojulkaisu]. ISSN=1798-677X. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 2.1.2025]. Saantitapa: <https://stat.fi/julkaisu/clm6c371zk08l0buhkqx2oh60>

Tilastokeskus (2024). Maksuttomat tietokannat. https://pxdata.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rakke/?tablelist=true

Kemiönsaari – elävä ja monipuolinen elinkeinokunta

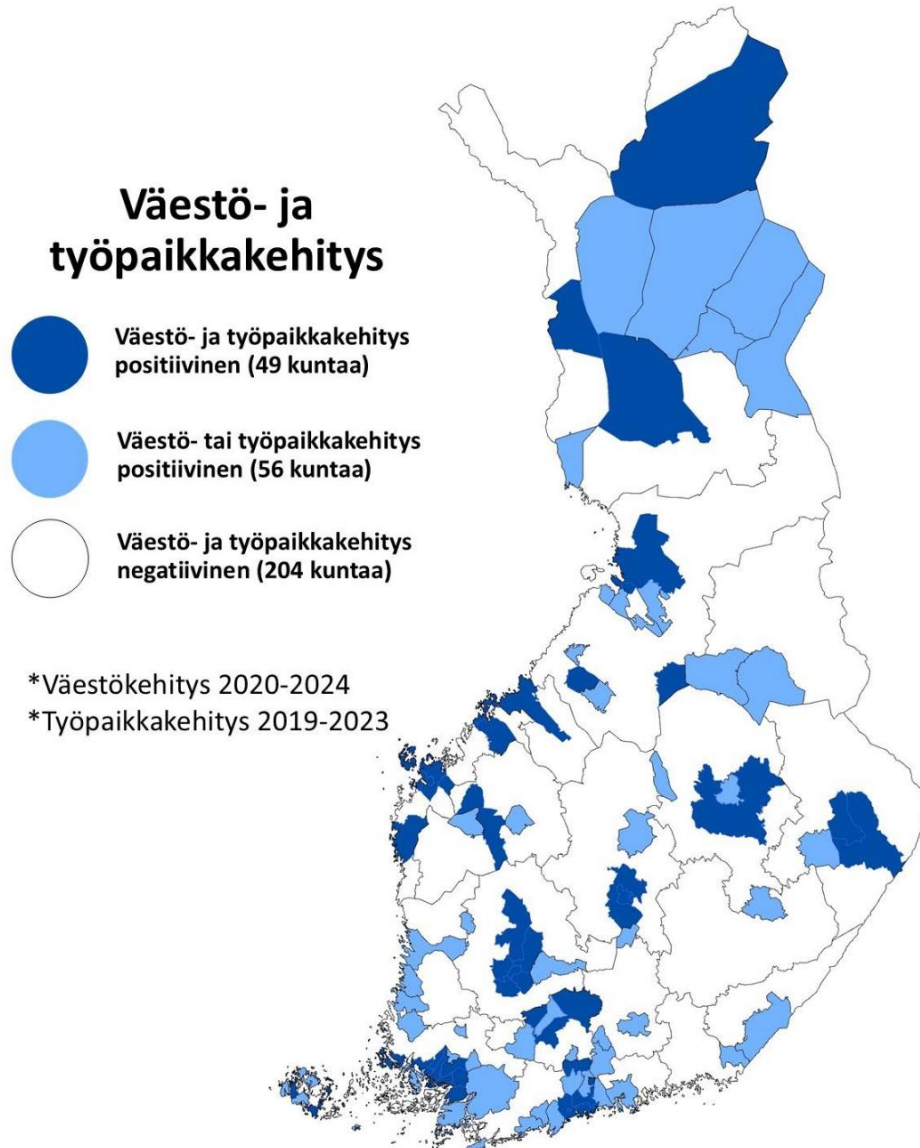
Kemiönsaaren kunnan elinkeinorakenne on laaja ja monipuolinen, ja se eroaa monesta muusta Varsinais-Suomen ja muun Suomen alueesta. Kunnassa on noin 900 mikroyritystä ja kymmenkunta keskisuurta yritystä, ja se onkin yksi maamme yritystiheimmistä alle 20 000 asukkaan kunnista.

Monimuotoinen rakenne on osaltaan lisännyt työpaikkojen määrää kunnassa 2020-luvun alkupuolella, mikä on merkki kestävästä ja kasvavasta taloudellisesta dynamiikasta. Myös osa-aikaisten asukkaiden lisääntyvä oleskelu kunnassa tarjoaa hyvän perustan palvelualalle.

VÄESTÖ- JA TYÖPAIKKAKEHITYS

kunnittain viiden viime vuoden aikana*

Lähde: Tilastokeskus, väestö; väestön ennakkotiedot; työssäkäynti:
Kartta ja luokittelu: Timo Aro 2025

Kausiluonteisuus tuo sekä haasteita että mahdollisuuksia

Kunnan maantieteelliset ja väestölliset olosuhteet luovat erityisen haasteen, koska asiakaspohja vaihtelee suuresti kesä- ja talvikauden välillä. Siksi on tärkeää suunnitella yleisiä tiloja ja infrastruktuuriratkaisuja, jotka mahdollistavat suuren määrän ihmisiä huippusesongin aikana, mutta jotka eivät kuitenkaan vaikuta autioilta sesonkiajan ulkopuolella. Esimerkiksi julkisten tilojen pop-up-ratkaisut ja joustavat käyttömahdollisuudet voivat parantaa elinkeinoelämän mahdollisuuksia sopeutua

vaihtelevaan kysyntään. Myös asumista tulee kehittää siten, että se muodostaa joustavan kokonaisuuden palvelusektorin kanssa.

Elävien ja fiksujen kylien luominen edellyttää asumisen ja elinkeinoelämän integrointia. On olennaisen tärkeää säilyttää kylien identiteetti ympärivuotisina yhteisöinä, eikä pelkästään matkailukohteina. Yrityksiä voidaan kannustaa yhteistyöhön ja luomaan uusia tuotteita ja palveluja hyödyntämällä kyläkeskuksia, jotka tarjoavat yhteisiä palveluja ja yhteisöllisiä työympäristöjä.

Kestävä vihreä siirtymä ja tulevaisuuden elinkeinot

Kemiönsaaren elinkeinoelämällä on ainutlaatuiset mahdollisuudet hyötyä maailmanlaajuisesta suuntauksesta kohti vihreää siirtymää ja paikallista tuotantoa. Puhdas energia ja maantieteelliset edut ovat tekijöitä, jotka voivat tehdä kunnasta houkuttelevan paikan yrityksille, jotka haluavat siirtää tuotantoa lähemmäs markkinoita ja tarjota räätälöityjä tuotteita. Paikallinen ruokatuotanto ja muut lähituotannon muodot ovat lisääntymään päin, ja niitä voidaan vahvistaa pitkän aikavälin maankäytön suunnittelulla.

Matkailulla on tärkeä rooli kunnan talouden kannalta, ja se mahdollistaa palvelusektorin työpaikkojen kasvun. Tämän potentiaalin hyödyntäminen edellyttää yöpymismahdollisuuksien, elämysten ja palvelutarjonnan strategista suunnittelua sekä parempia liikenne- ja logistiikkaratkaisuja.

Digitalisaatio ja saavutettavuus

Toimivat puhelin- ja tietoliikenneyhteydet ovat perusedellytys elinkeinoelämälle ja asukkaiden elämänlaadulle. On tärkeä varmistaa vakaat laajakaistaverkot ja kehittää teknisiä innovaatioita, kuten dronetoimituksia ja mobiilipalveluja. Nämä voivat osaltaan vähentää etäisyyksien kielteisiä vaikutuksia ja luoda uusia mahdollisuuksia saariston palvelutarjonnalle ja innovaatioille.

Tulevaisuuden rakennuspalikat

Kemiönsaaren kunta panostaa energiatehokkaan ja nykyaikaisen asumisen kehittämiseen, joka houkuttelee työvoimaa ja lisää kunnan vetovoimaa. Luomalla tasapainoa asumisen, elinkeinoelämän ja luonnonläheisten elinympäristöjen välille kunnalla on mahdollisuus säilyä osana elävää ja dynaamista saaristoa, jossa on tulevaisuuden tarpeita vastaavat kestävät työpaikat ja palvelut. Ympärivuotiseen toimintaan kannustavat ratkaisut luovat tasapainoisemman ja kestävämmän yhteiskunnan, joka voi houkutella yhä enemmän ihmisiä asumaan ja perustamaan yritystoimintaa.

Tulevaisuuskatsaus liikenteestä ja liikkumisen ennusteista vuodelle 2050

Kemiönsaaren kunnan maankäytön kehityskuva 2050

Liikenteen sähköistyminen on yksi tärkeimmistä liikennesektorin teknologisista murroksista, joka vähentää huomattavasti liikenteen ympäristövaikutuksia. Sähköautojen elinkaaren aikaiset päästöt ovat selvästi polttomootoriautoja alemmat ja ne ovat bensiini- ja dieselautoja energiatehokkaampia. Liikenteen sähköistymistä voidaan edistää myös paikallisen tason toimin muun muassa varmistamalla julkisen latausverkoston palvelujen riittävyys ja tarjoamalla etuuksia sähköautoille esimerkiksi pysäköintisuunnittelussa tai lauttayhteyksillä. Kemiönsaaren tapaisessa pientalovaltaisessa rakenteessa latausmahdollisuudet ovat tyypillisesti hyvät, ja suurin osa sähköautojen latauksista on mahdollista tehdä kotona, vapaa-ajan asunnolla tai työpaikalla. Latauspalveluja olisi tarpeen toteuttaa erityisesti liityntäpysäköinnin sekä hitaasti etenevän raskaan liikenteen sähköistymisen tarpeisiin. Myös matkailuelinkeino hyötyy hyvästä latausverkostosta, sillä sähköautojen latauspalveluja hyödynnetään usein yöpymistä vaativilla kotimaan matkoilla.

Sähköistyminen parantaa myös pyöräilymahdollisuuksia, sillä sähköavusteisella pyörällä on mahdollista liikkua aiempaa pidempiä matkoja. Korkeatasoiset pyöräilymahdollisuudet ja pyörämatkailun palvelut ovat tärkeitä paitsi asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden, myös matkailun näkökulmasta. Vaikka matka vapaa-ajan asunnolle taitettaisiin autolla, paikalliset matkat voi olla mahdollista tehdä pyöräillen.

Teknologian kehitys ei vaikuta pelkästään liikkumismahdollisuuksiin, vaan myös liikkumistarpeisiin. Etätyön yleistyminen näkyy liikennetutkimuksissa työmatkojen vähenemisenä. Lisääntynyt työajan joustavuus ja työn paikkasidonnaisuuden väheneminen on mahdollistanut valita asuinpaikka kauempaa työpaikasta, kun päivittäinen matka työpaikalle ei enää ole välttämättömyys. Koronapandemia vauhditti etätyön ja etäpalvelujen yleistymistä ja odotusarvona on, että etätyö on tulevaisuudessa suosittua niissä työtehtävissä, joissa se on mahdollista ja luontevaa. Myös teknologian kehitys suosii etä- ja hybridityötä. Yhä useammalla vapaa-ajan asunnolla voidaan tulevaisuudessa viettää pidempiä aikoja, eikä vapaa-ajan asuntojen käyttö rajoitu tulevaisuudessa yhtä selvästi lomakausille ja viikonlopuille.

Kestävän liikennejärjestelmän ytimessä ovat solmupisteet, jotka yhdistävät eri kulkutapoja matkaketjuiksi. Solmupisteiden kannalta olennaista on pysäköintijärjestelmien ja liityntäpysäköinnin sujuvuus sekä digitalisaation mahdollistama kutsuohjattu liikenne. Liityntäyhteyksiä kehittämällä voidaan parantaa työssäkäyntimahdollisuuksia Turun, Salon ja pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueille.

Tulevaisuudessa erilaiset jaetut palvelut muuttavat yksityisautoilun tarvetta. Autonomisten eli ilman kuljettajaa liikkuvien kulkuneuvojen on arvioitu olevan yksi seuraavien vuosikymmenien suurimpia muutoksia liikenteessä, mutta ennusteet autonomisen liikenteen kehityksen etenemisestä ovat vielä epävarmoja. Autonomiset sovellukset yleistyvät ajoneuvoissa ja liikennejärjestelmässä hitaasti, mutta on ilmeistä, että tulevien vuosikymmenten aikana kuljettajan rooli henkilöauton ratissa vähenee. Tämä mahdollistaa muun muassa ikääntyneiden asukkaiden aiempaa helpomman liikkumisen ja vähentää kyyditsemismatkojen tarvetta.

Autonomiset autot muuttavat tapaa omistaa ja käyttää henkilöautoa ja avaavat mahdollisuuksia kustannustehokkaille jaetuille palveluille. Autonominen liikenne korvaa perinteistä aikataulu- ja linjasidonnaista joukkoliikennettä erityisesti siellä, missä matkustajavirrat ovat ohuita. Reitteihin ja aikatauluihin perustuva linjatarjonta keskittyy vahvoille yhteysväleille, jonka solmukohtiin uudentyyppiset autonomiset liikennepalvelut tarjoavat saumattoman liityntämahdollisuuden.

Autonomisessa liikenteessä liikkuminen voisi toteutua taksin kaltaisen palveluna, jossa matka tehdään joustavasti ovelta ovelle eikä joukkoliikenteen tapaan vakioiteilla ja -aikatauluilla. Autonominen liikenne mullistaa liikkumismahdollisuuksia, sillä keskenään verkottuneet ajoneuvot voisivat vaihtaa tietoa liikenneympäristöstä ja matkakohteista, ja mahdollistaa siten kustannustehokkaasti matkojen joustavan yhdistelyn. Autonomisten ajoneuvojen yleistyessä on vähemmän tarvetta nykyisen kaltaiselle yksityisautoilulle ja henkilöauton omistamiselle. Etuna on myös se, että autonomisessa liikenteessä matka-ajan voi hyödyntää haluamallaan tavalla, esimerkiksi työntekoon tai lukemiseen. Samalla työn ja vapaa-ajan raja hämärtyy, kun matka-aikaa voidaan käyttää vapaammin.

Energian kulutuksesta ja tuotannosta tulevaisuudessa Kemiönsaarella

kunnan maankäytön kehityskuvaan, visiovuosi 2050

/ erikoissuunnittelija Kristina Karppi, Varsinais-Suomen liitto ja energia-asiantuntija Liisa Harjula, Valonia

Sähkönkulutus kaksinkertaistuu Suomessa

Koko maan tasolla sähkönkulutus tulee kasvamaan, noin kaksinkertaistumaan kymmenen vuoden tähtäimellä. Suurin syy on teollisuuden sähköistyminen ja datakeskukset. Tuotantomuodoista tuulivoima kasvaa eniten ennusteiden mukaan. Tulevaisuudessa sähkön siirron ja myynnin hinnoittelu tulee tukemaan entistä enemmän kulutuksen ohjautumista halvemmille tunneille. Hinnoittelun lisäksi sähkön varastointi ja älykäs automaatio-ohjaus tukevat kulutuksen ajoitusta. Nämä taustatrendit vaikuttavat myös kunta- ja kiinteistötasolle, mutta kehityskuva on silti myös monisyisempi:

Energian kokonaistarve rakennuksissa laskee

Rakennusten tasolla energiatehokkuuden säätely on kiristynyt huomattavasti ensin kansallisesti ja nyttemmin EU:n energiatehokkuusdirektiivien myötä. Viime vuosina hyväksytyjen direktiivipäivitysten myötä säädökset edellyttävät tulevaisuudessa varsin energiatehokasta, niin kutsuttua nettonollarakentamista porrastetusti ensin uudisrakennuksilta ja myöhemmin peruskorjauksissa. Nettonollasuunnittelulla tarkoitetaan energiankulutuksen minimoimista ja energiatehokkuuden maksimoimista sekä uusiutuvien energialähteiden käyttöä, usein kiinteistökohtaisena tuotantona. Sähköä voidaan tuottaa esimerkiksi aurinkopaneeleilla ja lämpöä puolestaan maasta tai ilmasta – hukkalämpö hyödynnetään myös.

Etenkin lämmön, mutta myös sähkön kokonaistarve rakennustasolla tulee siis hiljalleen laskemaan. Kiinteistöjen uudet ja älykkäät energiateknologiat pystyvät hyödyntämään ympäristölämmön eri muodot ja sähkön tehokkaammin ja myös ajoittamaan käytön suotuisaan aikaan. Erilaiset ja erikokoiset lämpöpumput ovatkin lisääntyneet valtavasti jo viimeisten kymmenen vuoden aikana, ja nyt tuloillaan ovat varastoimisen ja älykkään hallinnan ratkaisut. Lämpöpumput tarvitsevat kuitenkin sähköä toimiakseen ja sähköautotkin lataustarpeineen yleistyvät, joten toisaalta juuri sähkön tarve myös kasvaa jonkin verran.

Kiinteistökohtaisessa uusiutuvan energian pientuotannossa valtava potentiaali

Kiinteistökohtainen uusiutuvan sähkön ja lämmön pientuotanto sopii erityisen hyvin maaseutumaisiin, haja-asutettuihin kuntiin, joissa tontit ovat usein väljempiä ja kattojen tai muiden rakenteiden (aitojen, varastojen) pinta-alaa on aurinkopaneeleille. Kiinteistökohtainen pientuotanto hyödyttää asukkaita myös taloudellisesti suoraan: vaikka esimerkiksi maalämpöjärjestelmä on rakennusvaiheessa kallis, säästää se kuitenkin omistajan varoja pitkällä tähtäimellä. Sama koskee toki suurempiakin kunnan julkisia rakennuksia sekä yksityisiä työpaikka- ja teollisuusrakennuksia.

Energiateknologian kehittymisestä tullaan näkemään vielä myös hienoja mullistuksia, kuten tähänkin asti. Esimerkiksi aurinkovoimaan on oraallaan kolmannen sukupolven ohutkalvotekniikoita jopa biomassasta. Kun ohutkalvotekniikat kehittyvät kaupallisesti kannattaviksi ja sarjatuotantoon, on niitä huomattavasti helpompi ja joustavampi asentaa mille tahansa rakennuksiakin pienemmille pinnoille huomaamattomasti kuin nykyisin käytössä olevaa piikennopaneelien teknologiaa.

Monimuotoinen ja monitasoinen, älykäs energijärjestelmä toimintavarmin

Energijärjestelmien kehittymiseltä tulevaisuuteen edellytetään yhtäältä toiminta- ja huoltovarmuutta ikään kuin vähimmäistasoina, toisaalta myös teknologista edistystä ja myönteisiä elinvoimavaikutuksia niiden lisäksi – kokonaiskestävyyttä unohtamatta. Meneillään oleva nopea energiamurros yhdistää nämä tavoitteet parhaimmillaan varsin tuottoisasti.

Kemiönsaarella, kuten muuallakin, toiminta- ja huoltovarmin energiajärjestelmä on mahdollisimman monimuotoinen ja -tasoinen sekä älykkäästi hintapiikkeihin ja poikkeustilanteisiin sopeutuva. Älykkään kysyntäjoustop ja varastoimisen teknisten ratkaisujen merkitys kasvaa energiantuotannon ja siirtoyhteyksien ohella. Häiriöherkin olisi ns yhden – kahden ratkaisun varassa oleva saari.

Kiinteistökohtaisten ratkaisujen lisäksi tarvitaankin siis vakaat sähkön siirtoyhteydet kansallisille markkinoille ja parhaimmillaan myös paikallista energiantuotantoa. Kemiönsaarella on jo yksi pieni, kokonaiskestävyydessä varsin esimerkillinen aurinkovoimala sikäli, että siinä on yhdistetty onnistuneesti laidunnusta ja energiantuotantoa. Vireillä on lisäksi kolmekin suurta hanketta, joiden toteutuminen jää nähtäväksi. Parhaimmillaan teollisissa aurinkovoimahankkeissa onnistutaan yhdistämään sähköntuotanto sekä maanviljely ja/tai laidunnus, ja niihin tehdään myös lajistoltaan monimuotoisia, maisemoivia ja valumavesiä viivyttäviä istutuksia.

Sen sijaan teollisen mittakaavan maatuulivoimatuotannon mahdollisuudet Kemiönsaarella vaikuttavat valitettavasti vähentyvän: syynä on se, että tämänhetkiset voimalatyypit ovat merkittävästi suurempia, kokonaiskorkeudeltaan enimmillään jopa 350-metrisiä eli yli kaksinkertaisia kymmenen vuoden takaisiin verrattuina. Voimaloiden tilatarve ja maisemavaikutukset ovatkin kasvaneet vastaavasti. Kemiönsaarella mahdollista sijoittumista rajaa mm asutus, luonto- ja lintuarvot sekä maisema- ja kulttuuriarvot. Mikäli tuulivoimateknologia kehittyisi tulevaisuudessa niin, että myös pienemmillä voimalatyypeillä saataisiin kustannustehokasta sähköä, voi tilanne olla toinen. Ulkosaaristossa, sähköverkon ulkopuolella pienet kiinteistökohtaiset tuulivoimalat ovat hyviä vaihtoehtoja jo nyt. Modulaarinen pienydinvoima kehittynee puolestaan varsin skaalattaviksi pieniksikin yksiköiksi, mutta toistaiseksi soveltuvimmiksi sijoituspaikoiksi on pohdittu suurimpia kaupunkeja.

Alueiden käyttöä suunniteltaessa pitkäkestoisesti, tärkeää on tarkastella ympäristön ja luonnon tilaa poikkileikkaavasti niin asumiseen, elinkeinoihin, liikenteeseen ja liikkumiseen ja energiaan sekä alueen vetovoimaisuuteen. Ympäristön tilan kannalta myönteisellä kehityssuunnalla on todettu myös paljon muita positiivisia vaikutuksia kuten vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin, ruoan tuotantoon ja metsien kasvuun sekä talouteen ylipäänsä.

Ilmastomuutoksen eteneminen vaikuttaa ympäristön tilaan

Ympäristön tilaan 2050 mennessä vaikuttaa eniten ilmastomuutoksen eteneminen: miten nopeasti ja mihin päästötavoitteisiin ja hillintätoimiin globaalisti on päästy, miten ilmastomuutos etenee alueellisesti ja millaisiin sopeutumistoiimiin sekä miten laajalla tahtotilalla toimenpiteisiin alueella on ryhdytty. Ilmastomuutos ja ilmaston lämpeneminen etenevät 2020-luvulla nopeasti ja keskilämpötilaennätyksiä rikotaan vuosittain. Varsinais-Suomessa muuttuva ilmasto vaikuttaa mm. pakkaskausien ja lumi- ja jääpeitteen paksuuteen, peitteisen ajan vähenemiseen sekä sateisuuden lisääntymiseen erityisesti talvella.

Merkittävää epävarmuutta liittyy luonnon monimuotoisuuden hupenemiseen, sillä ilmastomuutos kiihdyttää ihmistoiminnan jo alkuun saamaa luontokatoa, ja toisaalta luontokato myös voimistaa ilmastomuutosta.

Tutkijat ja tiedeyhteisö ovat esittäneet, että **ilmasto- ja luontokriisi tulisi ratkaista yhdessä** (mm. Pörtner ym. 2021). Toisaalta toimintatapoja on välttämätöntä muuttaa nyt kaikilla hallinnon ja elinkeinoelämän tasoilla eli **luonto kuuluu talouden rinnalle päätöksentekoon**. Kaikilla talouden sektoreilla on vaikutuksia luontokatoon mutta myös mahdollisuuksia sen ehkäisyyn. (Pouta ym. 2023).

Tutkijat ovat todenneet, että **kaikkia ihmistoiminnan haitallisia vaikutuksia ympäristöön ei välttämättä edes tiedetä**. 2020-luvulla olemme luonnon kantokyvyn osalta niin sanotussa keikauspisteessä (tipping point) (Dasgupta 2021). Erityisesti lämpötilan muutos vaikuttaa merkittävästi ympäristöön, luontoon ja sen tarjoamiin ekosysteemipalveluihin.

Kiihtyvä tahti vaikuttaa merkittävästi muun muassa ympäristön hyväksi tehtävien toimenpiteiden tuloksiin. Panostukset Kemiönsaarelle merkityksellisen Saaristomerен tilan parantamiseksi ravinnekuormituksen vähentämiseksi valuma-alueilla näkyvät tuloksina meren tilan paranemisessa hitaasti ja lisäksi lämpenevä ilmasto jatkuvasti muuttaa olosuhteita, joihin vaikutamme. Tärkeää on tehdä valuma-alueiden vesiensuojelutoimenpiteitä niin maa- ja metsätaloudessa, jotka samalla hillitsevät ilmastopäästöjä.

Erilaisten suojelualueiden määrää ja kytkeytyvyyttä toisiinsa tulee tukea maankäytön suunnittelussa

Alueiden käytössä ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi on keskityttävä tukemaan elinympäristöjen kytkeytyvyyttä sini-viherverkostojen avulla, tukemaan luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluja sekä ohjaamaan maankäyttöä luontoarvot huomioivaan ilmastomuutoksen hillintään ja toisaalta sopeutumiseen. Merellisellä Kemiönsaarella korostuvat yhtenäiset luonnontilaiset rantavyöhykkeet, jotka kytkeytyvät virtavesien ja metsien kautta sisämaahan. Suojelualueiden on oltava monipuolisia ja myös toisiinsa kytkeytyneitä. Kun luonnon monimuotoisuus köyhtyy, sen kyky tuottaa ekosysteemipalveluita voi heiketä, joten on tärkeää strategisesti tarkastella, mihin hupenevia luonnonvaroja voi ja kannattaa käyttää.

Ekosysteemipalvelujen avulla taataan riittävät luonnonvarat niin luonnolle kuin ihmisille muun muassa ruoantuotantoon ja puhtaan veden saantiin. Luontopohjaisilla menetelmillä taataan, että yhteiskunta on varautunut sään ääri-ilmiöiden kuten tulvien, myrskyjen ja kuivuuden aiheuttamiin riskeihin.

[Maankäytön suunnittelu tukee jo alkanutta suotuisan ympäristön tilan muutospolkua](#)

Jotta ympäristön tila olisi suotuista 2050 on 2020-luvun alkupuolella jo käynnissä useita positiivisia muutospolkuja muun muassa kansainvälisten ilmastositoumusten sekä EU:n asettamien ilmasto- ja luontotavoitteiden mukaisesti. Varsinais-Suomi on alueena sitoutunut olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Parhaillaan suunnitellaan EU:n ennallistamisasetuksen kansallista toimeenpanoa ja lisäksi laaditaan Varsinais-Suomelle omaa biodiversiteettistrategiaa. Vuoteen 2050 mennessä kaikki 2020-luvulla tunnistetut ennallistamisen tarpeessa olevat elinympäristöt on ennallistettu. Asetus koskee kosteikkoja, niittyjä, vesistöjä, metsiä, maatalousympäristöjä, pölyttäjiä ja kaupunkiympäristöjä. 2020-luvulla on useissa eri kansainvälisissä, kansallisissa ja myös kuntakohtaisissa ohjelmissa annettu tavoitteeksi kääntää luontokadon suunta ja ohjata toimintaa luontoposiitiviseksi. Myös Kemiönsaaren ilmasto- ja ympäristöohjelmassa 2022-2030 luonnon monimuotoisuus ja vesiensuojelusuojelu on nostettu merkittävästi teemaksi, jossa on huomioitu se, että monimuotoisuuden turvaamiseksi pelkät suojelualueet eivät riitä vaan luonto on huomioitava kaikkialla maankäytössä. Kemiönsaari on jo osallistunut niin suojelualueiden perustamiseen kuin elinympäristöjen tilan parantamiseen muun muassa Helmi-elinympäristöohjelmassa. Kuitenkin tavoitteita tukevia toimenpiteitä on tärkeä vahvistaa alueellisilla, maankäyttöä ohjaavilla päätöksillä, joka huomioi sini-viherverkostojen ja suojelualueiden kytkeytyvyyden.

Vaikka olemme sitoutuneet kääntämään luontokadon kehityssuunnan vuoteen 2030 mennessä (muun muassa Helmi-elinympäristöohjelma), on **luontokadon torjunta tapahduttava läpileikkaavasti kaikessa toiminnoissa, niin että luonnon monimuotoisuuden hyödyt nähdään myös esimerkiksi taloudellisina ja sosiaalisina hyötyinä.**

Lähteet:

Dasgupta, P. 2021. The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review. HM Treasury, London. <https://www.gov.uk/government/collections/the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>

Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N., Ngo, H.T. 2021. Scientific outcome of the IPBES-IPCC co-sponsored workshop on biodiversity and climate change; IPBES secretariat, Bonn, Germany, DOI:10.5281/zenodo.4659158

Pouta, E., Hiedanpää, J., Iho, A. & Kniivilä, M. 2023. Luonnon monimuotoisuus ja talous: Muutospolkuja Suomessa Dasguptan raportin pohjalta. Luonnonvarakeskus. Policy Brief 3/2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-610-8>.

Tyrväinen, L., Halonen, J.I., Pasanen, T., Ojala, A., Täubel, M., Kivelä, S., Leskelä, A.-R., Pennanen, P., Manninen, J., Sinkkonen, A., Haahtela, T., Haveri, H., Grotenfelt-Enegren, M., Lankia, T. & Neuvonen, M. 2024. Luontoympäristön terveystaikutukset ja niiden taloudellinen merkitys. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 89 s. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/555356>

Tyrväinen, L. 2021. Luonnosta virkistystä ja terveyttä vuonna 2050? <https://www.luke.fi/fi/blogit/luonnosta-virkistysta-ja-terveytta-vuonna-2050>

The Threes Rule. <https://www.330300rule.com/>

Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:2

Muuta kirjallisuutta:

Huhta, E. & Melin, M. (toim.) 2023. Ilmastomuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden vaikutukset luontoon ja luonnonvaratalouteen: Synteesiraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 118/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 62 s.

Pilli-Sihvola, K., Halonen, J., Meriläinen, P., Laapas, M., Ruuhela, R., Munck af Rosenschöld, J., Hällfors, M., Knuuti, S. & Jaana Sorvali. 2023. Ilmastomuutokseen liittyvät riskit ja

haavoittuvuudet Suomessa: Tarkastelu kansallisen ilmastonmuutokseen
sopeutumissuunnitelman 2030 taustaksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:72. Helsinki.140 s.